

MARKÉTA HEJKALOVÁ ROMÁN/HOST

STO

LETÍ

NA VLNÁCH

MARKÉTA HEJKALOVÁ

STO

BRNO 2023

OLETÍ

NA VLNÁCH

tátovi

© Markéta Hejkalová, 2023

Cover illustration © Varda Marušková, 2023

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2023

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1879-1 (PDF)

ISBN 978-80-275-1880-7 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1881-4 (MobiPocket)

LES A VÍTR

V pondělí 6. června 2022, dva dny po sto padesátých pátých narozeninách maršála Mannerheima, to vypadalo, že konečně začne léto i v Helsinkách.

Finka Tuuli Kauranenová vystoupila z tramvaje u přístavu. Pak už šla pěšky, stoupala vilovou čtvrtí nahoru k Mannerheimovu muzeu. Ještě včera bylo chladno, zataženo a celý den mrholilo, neděle připomínala podzim. Dnes od rána svítilo slunce, mořská pláň se modře leskla a laskavý letní vítr čechrал zpěněné hřbety vln. Vítr měla ráda, vždyť se podle něj jmenovala. Tuuli. Vítr. Jméno jí vybral táta. Byl architekt. Navrhoval ekologické domy, na krajině a životním prostředí mu záleželo víc než na stavbách. Upřímně věřil, že lidstvo je jen nepatrná součást přírody. Děda se s ním hádal a nadával mu, že je ekoterorista. Tehdy to bylo nové slovo.

Zelený terorista se zelenýma očima. Tuuli je po tátovi zdédila. A on po babičce. Tuuli byla obyčejná a nenápadná. Žádná krasavice. Ani moc malá, ani moc vysoká, spíš oplácaná než štíhlá, krátké a rovné hnědé vlasy. Jen ty tma- vě zelené oči na ní byly zajímavé. A záhadné.

První pondělí v červnu, začátek školních prázdnin. Za pár týdnů bude slunovrat, svatojánský svátek, a pak léto. Svět- lé noci, celý červenec bez tmy.

Tuuli bylo třicet pět let, měla manžela Otsa a psa Mustiho. Dítě nepřicházelo. Bohužel, ale zase tolik ji to netrápilo. Svět je na pokraji globální katastrofy a rodit do něj děti je nezod- povědné. Bylo jim s Otsem dobře, nikoho dalšího nepotřebovali.

Pracovala jako průvodkyně v Mannerheimově muzeu. Za minimální mzdu, ale práce byla lehká. Když tam před deseti lety nastupovala, myslela si, že se toho nebude muset moc učit. Všechno si pamatuje ze školy.

Carl Gustaf Emil Mannerheim se narodil 4. června 1867. Studoval kadetku v Hamině, později vstoupil do Nikolajevské jezdecké školy v Petrohradě a stal se důstojníkem carské gardy. Na začátku dvacátého století vedl jako carův emisar výpravu do Číny a Střední Asie. V roce 1917 se vrátil do Finska, které krátce předtím získalo nezávislost, a v občanské válce zvítězil nad rudými. V roce 1933 byl jmenován maršálem. V zimní válce v roce 1939 byl vrchním velitelem finských vojsk a bojoval proti Rusům, a pak znovu v pokračovací válce. V září 1944 uzavřel se Sovětským svazem separátní mír. V roce 1951 zemřel ve Švýcarsku.

V muzeu zjistila, že je to trochu jinak. Nová koncepce vycházela z otevřenosti. Muzeum se o- tvírá veřejnosti nejen v doslovném smyslu, tedy rozšířením návštěv- ních hodin, ale především na teoretické rovině. Zkoumání života a díla

největšího Fina je otevřeno různým názorům a myšlenkovým proudům. Obdivovatelům, příznivcům, ale zejména kritikům, protože právě kritika je předpokladem růstu. Síla moderního Finska tkví mimo jiné v tom, že se nestydí za svou historii. Nic nepopírá a nic nevytěšňuje — všechny stránky dějin, světlé i ty temnější, se slévají do zářivého osvobozujícího oblouku.

Má mít jezdeckou sochu v centru hlavního města muž, který ostatní živé tvory, ženy a zvířata, vnímal pouze jako objekty své zábavy?

Je pravda, že při věhlasné cestě do Číny a Střední Asie maršála doprovázela žena v mužském převleku, jejíž totožnost se dosud nepodařilo zjistit? Nebo je to jen jedna z mnoha legend, které bohémského maršála obklopovaly a skrývaly jeho pravou podstatu?

Vyšetrovalo se úmrtí domorodé ženy, zavražděné v době, kdy se budoucí největší Fin podezřele často vyskytoval v blízkosti její vesnice?

V ruských archivech prý existují dokumenty svědčící o Mannerheimově velmi přezíravém postoji ke Slovanům. Údajně je nepovažoval za národy, jen za kmeny.

Co je obdivuhodného na bojovnících a vojácích, na mužích, kteří haraší zbraněmi? Dnešní doba potřebuje mír namísto války, spolupráci namísto soupeření.

Na tyto a jiné otázky hledala nová strategie odpovědi. Tuuli byla pyšná, že na ní pracoval i její manžel Otso. Právě díky tomu se kdysi seznámili. Tuuli začala provádět v Mannerheimově muzeu, Otso odešel z ministerstva zahraničí a založil think-tank Les.

V pondělí měla Tuuli čas uvařit si kávu, vyřídít maily, projít diskuse na sociálních sítích, přečíst si zprávy.

Respektovaný finský think-tank Les byl zřejmě financován a také řízen z Ruska. Zpráva je o to překvapivější, že Les byl znám svými krajně patriotickými postoji. Propagoval návrat k pradávným finským hodnotám pokorného soužití s přírodou a právě dnes měla pod jeho patronátem začít mezinárodní konference o alternativní historii.

Podle dosud nepotvrzených zpráv Les připravoval na několika klíčových úřadech převrat, který měl zabránit vstupu Finska do NATO.

Policie údajně chystá zatčení několika vedoucích pracovníků.

Zatčení vedoucích pracovníků think-tanku Les? To znamená Otsa? To je přece úplný nesmysl! Otsa Les založil, vzdal se lákové diplomatické kariéry, aby mohl žít pro skutečné hodnoty. Pro think-tank i pro opravdový les, k němuž se Finové odjakživa chovali s respektem, tak, jak by k přírodě měl přistupovat celý svět. I jméno měl lesní. Otsa, podle jednoho z mnoha pojmenování lesního vládce medvěda. Otsa připomínal medvěda i vzhledem — měkkého baculatého plyšáka s dobráckým úsměvem na kulatém obličejí.

Nebo to není nesmysl? V poslední době se její bezpečný a spolehlivý Míša Huňáč choval divně. Nepřítomně a odtahitě. Nespali spolu, a když se k němu v noci chtěla přiblížit, otočil se k ní zády. Ale hlavně s ní přestal mluvit, a když se ho zeptala, jestli se něco děje, jen odsekával a obracel oči v sloup. Bála se, že někoho má. Kdyby s ním promluvila, třeba by mohla zabránit... ale nevěděla čemu. Mluvení dokáže problémy vyřešit — nebo naopak zmotnit —, pojmenování je probudí.

Pořád té zprávě nemohla uvěřit. Několikrát za sebou zkusila Otsovi zavolat, ale jeho telefon byl hluchý. Nevydržela sedět za stolem, celá se třásla napětím. Nejradši by se za ním roz-

běhla do práce. Seděl by tam jako vždycky pod obrazem rozvlákněné mořské pláně, překvapeně by rozpřáhl ruce a ona by se mu schoulila v náruči.

Znovu zmáčkla Otsovo číslo. Nic.

Think-tank Les vyznával mír, klimatickou změnu, minulost přerůstající v budoucnost. To přece nemá s Ruskem nic společného. A oni dva také ne. Otsův společník a hlavní sponzor think-tanku sice měl ruské kořeny, šlechtické, ale ten z Ruska dávno odešel a nechtěl s ním mít nic společného, naopak, proti Putinovi po celém světě podporoval moderní evropské hodnoty. Když o něm Otso mluvil, říkal mu Susi, vlk, jako by v jeho světě muselo všechno souviset s lesem. Tak nějak se jmenoval. Susov... ne, Suchoffskoy. Tuuli se s ním potkala jenom jednou. Fascinovalo ho, kolik ve Finsku roste hub, a dokonce se domlouvali, že ho někdy vezmou na houby s sebou. Ne, s ním tahle zpráva určitě nijak nesouvisí.

Znovu Otsovi zavolala, ale telefon byl pořád hluchý.

Musela začít s prohlídkou. V pondělí se muzeum otvíralo jen pro objednané skupiny. Dnes někdo spletl termíny a přidělil stejný čas prohlídky spisovatelům z literárního festivalu a vědcům z historického kongresu. Těch naštěstí přišlo jen pár, ale ani tak se do malého muzea nemohli všichni naráz pohodlně vejít. Ale to nebyla Tuulina věc.

„Tady vidíte tygří kůži,“ ukázala rukou vpravo ke skupině lenošek před krbem v knihovně. Maršalovy lovecké záliby se příliš zdůrazňovat neměly, zvláště před cizinci ne. Finsko je zaslíbená země moderních technologií, rovnoprávnosti a diversity, ne společnost primitivních lovců. Ale nejenom proto už o tygří kůži nic dalšího neříkala. Dnes se jí nechtělo mluvit vůbec o ničem. Nemůže přece provádět návštěvníky po Man-nerheimově někdejších domovč, odříkávat fakta o jeho životě

a ukazovat exponáty, když Otsa asi vyslychá policie a hrozí mu... Co vlastně? To si radši nechtěla ani představovat.

Nevysvětlovala, že kůže ve skutečnosti nepochází z legendární výzvědné cesty po Střední Asii na začátku dvacátého století, jak si lidé myslí, že Mannerheim tygra ulovil až mnohem později, na konci třicátých let, krátce předtím, než se v zimní válce musel utkat s mnohem zákeřnější šelmou. Rozběsněným medvědem z Východu.

Tak jí to v dětství vyprávěl děda Timo Kauranen. Poprvé v Mannerheimově muzeu nebyla s ním ani se školou, ale s příměstským táborem Poznej a chraň památky Helsinek. Bylo to v jeden pátek v červnu, na začátku prázdnin. Odpoledne měli s rodiči jet k babičce a dědovi Kauranenovým a Tuuli u nich měla zůstat. Těšila se. Ve škole se s ní nikdo moc nekamarádil a na statku v Kauhajoki mohla být sama, volná a svobodná jako vítr.

Prohlídka muzea se protáhla a máma, jako obvykle, odjezd co nejdříve zdržovala. Nakonec dorazili až v sobotu navečer. Uprostřed velkého stolu v pokoji trůnila hlava obrovského losa a vedle ní poloprázdná láhev jalovcové pálenky, kterou pil maršál Mannerheim a taky se podle něj jmenovala.

„Ulovil jsem ho loni na jaře. Bude mi osmdesát a skolil jsem tohle zvíře,“ vychloubal se děda. Chytil losí hlavu za parohy a okázale s ní pochodoval po místnosti. I preparátor mu prý řekl, že tak obrovského losa ještě nikdy nevycpával. Táta se mračil čím dál víc, ale děda si toho nevšímal. Radoval se nejenom z losí hlavy, ale i z toho, že Tuuli byla v Mannerheimově muzeu.

Děda Mannerheima nekriticky obdivoval. Staré dobré časy. Všechno, co přišlo po maršálovi, bylo špatné. Rusáky

měli porazit a zahnat, ne jim dát Karélii, a ještě před nimi poklonkovat. Ženám přísluší sedět doma a pečovat o muže a děti, ne si vymáhat emancipaci. Zvířata jsou od toho, aby se lovila, ne chránila.

Děda chtěl nalít i Tuuli, ale ta malá sklenička Mannerheimovy oblíbené pálenky byla pro tátu poslední kapka. „Zbláznil ses? Chceš opíjet malou holku?“

Dědu radost rázem přešla. Začal se navážet do babičky, jako vždycky, když byl opilý. Že ji zachránil z komunistického pekla, a ona místo vděku vychovala ze synka neschopného budižkničemu, který nebyl ani na vojně. Bojuje za přírodu a za světový mír, ale kdyby přišli Rusáci, ani by nevystřelil, podělal by se strachy.

„Všechno má po tobě, i ty čarodějnický zelený oči. Kdoví jestli je to vůbec můj kluk.“

Tuuli se skrčila ve výklenku za komodou, poslouchala a doufala, že si jí nikdo nevšimne a nezažene ji do postele.

Babička pocházela z Československa. Tuuli to připadalo zajímavé, možná by díky tajemné babičce z ciziny mohla stoupnout i v očích spolužáků. Babička měla zvláštní jméno, Jarka, ale to bylo asi tak všechno, co si z rodné země přivezla. Nejezdila tam a nikdy česky nemluvila. Táta se jmenoval Jarkko, ale Jarkko Kauranen už bylo úplně obyčejné finské jméno. Tuuli kupodivu nikdy nenapadlo, co přitom bilo do očí: babička tátu pojmenovala po sobě, aby v tom podivném celoživotním boji proti dědovi nezůstala úplně sama. Tuuli stála vždycky na její straně.

Už proto, že babička se nikdy nebránila, ani teď ne. O to víc mluvil táta. Vyčítal dědovi, že se k ní chová jako k děvečce od krav, proč ji uráží a proč jí celý život zahýbá. Pak se pustil i do babičky. Proč si to nechá líbit a proč se stydí za to, že

je Češka? Kvůli dědovi, aby se mu zavděčila? Tuuli tenkrát zbystřila v naději, že se konečně poodhrne rouška tajemství, ale babička se mlčky zvedla a odešla. Jako by se místo dědy nesmyslně rozzlobila na tátu.

Ten víkend po první návštěvě Mannerheimova muzea si však Tuuli nepamatovala kvůli hádce. To nebylo nic výjimečného. Táta s dědou na sebe křičeli často a druhý den se všichni tvářili jakoby nic.

Po obědě rodiče odjeli domů do Helsinek, ale za chvíli táta telefonoval. Jsou u pumpy. Zapomněl si u nich nějaké papíry do práce. Mohla by mu je babička zítra poslat, nebo se pro ně má vrátit? Děda se kupodivu nabídl, že jim papíry přiveze, ať počkají u pumpy. Udělají si s Tuuli výlet, ukáže jí, kam chodí střílet losy. Ale Tuuli se nechtělo, radši zůstala s babičkou doma.

Na zpáteční cestě se děda srazil s losem, ještě větším než ten, z jehož vycpané hlavy měl takovou radost. Los nehodu přežil, děda ne.

„On se chtěl s Jarkkem usmířit, proto za ním jel,“ řekla babička a rozplakala se tak, jak ji Tuuli nikdy předtím ani potom plakat neviděla.

„Los se mu pomstil za všechny své zastřelené bratry,“ řekl táta na pohřbu. Tuuli ta věta uvázla v hlavě. Zvířata jsou stejné bytosti jako lidi a nenechají si ubližovat. Právě ta zvláštní věta ji přivedla do Otsovy lesní náruče.

Možná by teď takového losa potřebovala. Nebo medvěda. Změnit se v rysa. Mít rysí kožich a štětičky na uších, prohánět se lesem, skákat z větve na větev, míjet medvědy a vlky, opojená lesní vůní, větrem a svobodou. Vysunout drápy a zachránit Otsa ze spárů policie, jestli ho doopravdy zatkli.

Prohlídka skončila, vrátili se zpátky do vstupní haly. Tuuli se podívala na velké hodiny nad vchodem.

„Ještě máte deset minut čas. Kdyby vás něco zajímalo, ptejte se,“ vyzvala skupinu jako obvykle, ale hned toho zalitovala. Dneska fakt nemá čas ani náladu na přihloupulé otázky! Musí něco udělat, najít Otsa. Běžet domů, do nového bytu se zasklenou terasou a výhledem na moře, který budou ještě dvacet pět let splácet.

Nesmí se vzdávat. Policie přece nemůže jen tak zničehonic zatknout normálního finského občana!

Přišla za ní žena v krátkých letních šatech. Vypadala tak, jak si v dětství přála vypadat Tuuli. Nejenom v dětství, i teď. Jako víla. Dlouhovlasá blondýnka, křehká a bezbranná, kterou chce každý kluk chránit.

„Pochází tohle sklo z Česka? Nevíte?“ odvedla ji k vitrině v první místnosti.

Jindy by se Tuuli ženy zeptala, jak na to přišla a proč ji zajímá zrovna Česko. Možná dokonce hodně lámanou češtinou. Kdysi na vysoké se začala učit česky, aby odhalila babiččino tajemství. Jindy by jí řekla, že z Česka je modrá křišťálová dóza na dolní polici uprostřed.

„Nevím. Možná. Všechno je to ze střední Evropy,“ odpověděla dnes.

Dnes ji babiččino tajemství nezajímalo. Dnes bylo důležité jenom to, co se stalo s Otsem.

Česká básnířka Johanna Kozarová na průvodkyni chvíli vyčkávatě hleděla a pak od vitríny zklamaně poodstoupila. Chtěla tady ve Finsku aspoň s někým promluvit. Byla úspěšná básnířka a uznávaná organizátorka literárního života, překládali ji v cizině, zvali na festivaly a diskuse.

Ale tady ve Finsku se najednou proměnila v zakřiknutou puťku.

Možná to začalo tím, že na tenhle finský festival ji pozvali na poslední chvíli, když jim vypadl někdo důležitější.

Neměla čas se pořádně připravit. Na jednom společném čtení odříkala tři básničky v angličtině. To bylo všechno. Žádné rozhovory, projekty a plány nenásledovaly. Jako by přes ni někdo hodil těžkou deku. Bála se přistoupit ke skupince lidí a zapojit se do hovoru. Bála se otevřít pusou. Jako by ji vyměnili.

Jenom tady ztratila tři dny času. Tři dny, kdy mohla jet za Dorou do Podzámčí a rešeršovat. Nasávat atmosféru pro svůj první román. Autofikci. Jenže ne o sobě, ale o otcově pradědečkovi nebo prastrýci. Jmenoval se stejně jako ona, Kozar. Byl úspěšný novinář, působil jako vychovatel v Rusku a pak se zničehonic vrátil do Podzámčí a začal tam učit v obecné škole. Nikdo neví proč. A prý měl dítě s nějakou mladou holkou. Hodně mladou, spíš nedospělou holčičkou. Z dnešního pohledu to byl pedofil. Ale dnešní pohled v devatenáctém století neplatil. A ona napíše román o dvou částech. Z pohledu pachatele i oběti. Má zatím jen deset stránek, a místo aby psala dál, trčí v muzeu nějakého dávno mrtvého maršála.

Musím něco udělat, opakovala si celé dopoledne Tuuli Kau-ranenová, ale když návštěvníci konečně zmizeli, tak nevěděla co. Vrátila se do kanceláře a začala dychtivě prohlížet zprávy. O think-tanku Les nic nového nenašla, dokonce i ta ranní zpráva zmizela.

Zamyslela se, jestli to není divné. Stejně jako všechno ostatní. Jako Otso v posledních několika měsících. Od napadení Ukrajiny. Nebo to začalo už dřív?

Ne, její manžel přece nemohl být ruský agent. Přestávala si tím být jistá. O Otsově práci toho vlastně moc nevěděla, nesledovala debaty, které Les pořádal a podněcoval. Mohlo být na úvahách o starých finských symbolech a hodnotách něco skrytě proruského?

V hlavě jí rostlo napětí, už nedokázala přemýšlet.

Najednou se telefon rozezvonil. Otso!

„Volalas mi?“ zeptal se manžel jakoby nic, jako by od ní neměl nejméně deset nepříjatých hovorů.

„Samozřejmě jsem ti volala. Slyšela jsem v rádiu... Co se děje? Kde jsi?“

„Kde bych byl, v práci. Potřebovalas něco?“ zeptal se Otso neprirozeně klidným hlasem. Jako by všechno bylo v pořádku a přitom úplně špatně.

Pravdu jí řekl až večer. Doma, v jejich novém krásném bytě s prosklenou terasou s výhledem na moře, který budou ještě dvacet pět let splácet. Ale možná už ne spolu.

„Byl jsem na policii,“ přiznal Otso. „Vyslyšali mě, protože Les je financovaný ruskými penězi, teď už se to potvrdilo. Je to moje vina. Některé věci mě znepokojovaly. Zpochybňování historie, důraz na sporné body Mannerheimova života, načasování některých debat, nečekané souvislosti. Všechny signály jsem vytěšňoval, nechtěl jsem si přiznat, že už deset let jsem jenom loutka v něčích rukou,“ odříkával mechanicky a bez výrazu, jako by jen opakoval to, co vypověděl ráno na policii.

Proto se choval v posledních měsících tak divně!

„To zvládneme!“ pohladila ho Tuuli po ruce a naklonila se k němu, ale Otso nerozevřel svou bezpečnou medvědí náruč.

„Nezvládneme,“ zavrtěl hlavou, ještě neřekl všechno.

Začátkem března přišla do think-tanku na stáž uprchlice z Ukrajiny. Právě ona si jako první všimla nesrovnalostí. Upozornila na ně Otsa a asi i ukrajinskou ambasádu, přes ni se to policie dozvěděla.

„Tys nic nezavinil. To zvládneme.“

„Nezvládneme,“ zopakoval Otso a pak své ženě přiznal, že se do ukrajinské uprchlice zamiloval tak jako ještě nikdy do nikoho, čeká s ní dítě a chce s ní prožít zbytek života.

Dál už nebylo co říct, výčitky a pochyby byly jenom jeho věc, s těmi se musí vypořádat sám.

Tuuli na manžela zůstala nevěřičně zírat. Znovu se chtěla proměnit v rysa, dravou šelmu, vrhnout se na mnohem většího medvěda, který tady před ní sedí jako hromádka neštěstí, místo aby něco udělal a vyřešil, zatnout do něj drápy, až vytryskne krev. Ukryt se ve větvích stromu na východní hranici, skákat na ruské vojáky a ostrými zuby jim prokusovat krční tepny, protože právě oni tohle všechno zavinili.

O několik měsíců později od Petrohradu k finským hranicím jel v černém mercedesu muž jménem Victor Oboimov-Suchoffskoy. Sunul se v dlouhé koloně, kterou místo autobusů s turisty zdržovaly pomalé vojenské transporty mířící do pohraniční oblasti. Přibýlo i hlídek a kontrolních stanovišť.

Nebe bylo šedivé, poprchávalo. Konec října. Má štěstí, že nesněží. Slunce někam zmizelo, všechno zmizelo. Nesmí propadat panice. Za pár hodin bude v Helsinkách a pak...

Pak ho čekala velká prázdnota. Dřív muži v pětáctyřiceti letech měli pevný bod, rodinu, postavení, podstatnější část života za sebou. Victor zůstal sám — ne kvůli vzhledu. Byl vysoký, štíhlý, měl úzký obličej a tmavě plavé vlasy. Kdysi mu jedna dívka řekla, že vypadá jako Raskolnikov, a on se jí

styděl přiznat, že *Zločin a trest* nečetl. Romány ho nezajímaly. A ženy vlastně také ne.

Když bylo pětáctyřicet jeho otci, žili ve Švýcarsku. Velvyslancem byl Viktor Oboimov. Příjmení po druhé větvi rodu, Suchoffskoy, začal Victor používat až po rozpadu impéria.

Victor Suchoffskoy nepochyboval o tom, že se z Ruska do Finska dostane.

Když všechno dobře půjde, za tři hodiny může být v Helsinkách. A za dalších pár hodin či dnů v Turecku, Iránu, Číně nebo Jižní Americe. Poprvé v životě se bude muset sám rozhodnout, co dál. Poprvé v životě má možnost volby.

Victorovi naplánoval život otec. Po studiu práv mu oznámil, kudy povede jeho další cesta. Bude pracovat pro jednu z mnoha rozvědek, nástupnických organizací slavné, kdysi všemocné a právem obávané KGB.

Musí změnit černobílý pohled na Rusko, které se nezaslouženě octlo na pokraji dějin. V příšeří, odkud se tak velká a významná země musí vrátit zpátky na výsluní.

Nebude psát protestní nóty ani dezinformační články, infiltrovat do sítí a měnit algoritmy webových stránek a platform. Nebude vydírat, podplácet ani provádět přímé akce, jak se v otcově slovníku označovaly nutné likvidace. Ty už vůbec ne.

To všechno patří do minulého světa.

Victor bude vystupovat jako jeden z mnoha bohatých Rusů, co se usazují na Západě. Všem na očích, ale přitom neviditelný. Muž s kosmopolitně znějícím jménem, občasným působištěm v New Yorku a židovskými kořeny, o nichž nebude příliš mluvit. Mecenáš a filantrop, který cestuje po světě, hledá originální projekty a dlouhodobé programy, vytváří sítě spolupracovníků a omotává zeměkouli neviditelnou pavučinou dobra.